

Интеграция и дезинтеграция в руското и съветското геополитическо пространство. Доц. д-р Димитър Вечев, д-р Зоя Иванова

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ “ СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

Катедра “Нова и съвременна история”

П Р О Г Р А М А

по “Интеграция и дезинтеграция в руското и съветското геополитическо пространство”

ОКС: магистър

Специалност: История – Магистърска програма по “История на Евразия, Русия и Източна Европа”

Форма на обучение – редовна

Хорариум: 60 ч. /45 ч. лекц. + 15 ч. упр./; кредити: 7,5

Вид дисциплина: избираема

Лектор/и/: доц. д-р Д. Вечев

Анотация

Във всяка многонационална държава, каквато е и Русия, сполучливото решение на националния въпрос е залог за нейната вътрешна стабилност. До края на XIX век в руската империя се създава относително равновесие между многобройните етноси, народности и нации, известно в историята като “имперски универсализъм”.

Закъснените опити в края на XIX в. за обрусяване на покрайнините и денационализиране на отдавна оформени нации като финландската и полската, довеждат до окончателната дестабилизация на огромната империя и без това обхваната от социални и политически трусове.

Привидно в Съветския съюз е решен националният въпрос и противоречията между нациите са притъпени. Събитията обаче от последните десетилетия показват, че това не е така.

Теми:

1. Етноси, народности и нации в границите на руската империя, формиране на великоруската нация. Особенности. Идеи за имперска нация – 2 ч.
2. Териториално разширение и етнически състав на руската империя от края на XVII в. до Октомври 1917 г. – 2 ч.
3. Колонизацията в руската история. Посоки. Колонизационните потоци през XIX и нач. на XX в. – 2 ч.
4. Месианизмът и имперската политика на Русия. Тезата за “избраната нация” в творчеството на Николай Карамзин, Павел Пестел, Михаил Погодин, Николай Полевой, славянофилите (Константин и Иван Аксакови, Юрий Самарин, Владимир Черкасски), Николай Данилевски, Константин Леонтиев, Владимир Соловьев, евразийците (Николай Трубецкой, Пьотър Савицки) – 2 ч.
5. Имперската нация през втората четвърт на XIX в. Имперският универсализъм и вътрешната стабилност на Русия. Първи опити за денационализация на неруските народи – 2 ч.
6. Полският въпрос през XIX – нач. на XX в. – 2 ч.
7. Еврейският въпрос (1795–1917) – 2 ч.
8. Кавказ в руската история. Завоюване и правителствена политика – 2 ч.
9. Църквата и националния въпрос в Русия. Правителствена политика по отношение на разколници

и сектанти – 2 ч.

10. Финландският въпрос през XIX – нач. на XX в. – 2 ч.

11. Средна Азия. Завоюване и статут – 2 ч.

12. Балтийският въпрос през 60-те години на XIX в. – 2 ч.

13. Панславизмът и правителствената политика при императорите Александър III и Николай II. Опити за русификация на покрайнините и отражението им върху единството на империята – 2 ч.

14. Масонството и националният въпрос в Русия – 2 ч.

* * *

15. Изостряне на националния въпрос през “епохата на революции”. Криза на общонационалната идея. Февруарската революция 1917 г. и начало на дезинтеграцията на империята – 2 ч.

16. Програмата на РСДРП /б/ по националния въпрос. Отказ от унитарна държава и преход към федерализъм – 2 ч.

17. “ Декларация за правата на народите в Русия” и задълбочаване на разпада на империята – 2 ч.

18. Образуване на РСФСР. Националният въпрос в първата съветска конституция /1918 г./ – 2 ч.

19. Взрив на сепаратизма по време на Гражданската война. Ролята на държавата, идеологията и Червената армия за началото на процеса на консолидация – 2 ч.

20. Образуване на СССР. Фактори, концепции, етапи. “Договор за образуване на СССР”. Националният въпрос в Конституцията от 1924 г. – 2 ч.

21. Национално-териториално преразпределение на Средна Азия – 2 ч.

22. Конфесионалният фактор в междуетническите отношения – 2 ч.

23. Кризата на идеологията на пролетарския интернационализъм и преминаване на позициите на съветския патриотизъм. Билингвизмът като консолидиращ фактор – 2 ч.

24. Сталинската русификация и репресиите срещу националните кадри – 2 ч.

25. Еврейският въпрос в СССР. Образуване на Еврейската автономна област. Следвоенните репресии под флага на борбата срещу “космополитизма” – 2 ч.

26. Националният въпрос в навечерието и по време на Великата Отечествена война – 2 ч.

27. “Хрущовото размразяване” в националните отношения – 2 ч.

28. Брежневата концепция за “новата социалистическа общност – съветски народ” – 2 ч.

29. Ескалиране на етноконфликтната ситуация след 1985 г. Опитите на М. С. Горбачев за реформиране на СССР. Августовската политическа криза /1991 г./ и разпадането на СССР – 2 ч.

Литература

Брачов, В. Масони и власт в Росси. М., 2003.

Платонов, О.А. Терновый венец России. История русского народа в XX в. М., 1997.

Блиев, М.М., В.В. Дегоев. Кавказская война. М., 1994.

* * *

Алексеев, В., Е.Алексеева. Распад СССР в контексте теории модернизации и имперской эволюции. – В: Отечественная история, 2003, 5

Бжежински, З. Великата шахматна дъска. С., 1999

Здравомыслов, А. Межнациональные конфликты в постсоветском пространстве. М., 1999

Златопольский, Д. Разрушение СССР. (Размышление о проблеме). М., 1998

Каппелер, А. Россия – многонациональная империя. Возникновение. История. Распад. М., 2000

Медведев, Р. Почему распался Советский Союз ? – В: Отечественная история, 2003, 4-5

Русский народ: историческая судьба в XX веке. (“ Круглый стол”). – В: Вестник Московского университета, серия История, 1993, кн. 5

Чеботарева, В. Наркомнац РСФСР: свет и тени национальной политики. 1917 – 1924 гг. М., 2003

Чешко, С. Распад Советского Союза; этнополитический анализ. М., 1996